

Factors Affecting Household Debt During the Covid-19 Epidemic Situation

Kamonpan Khojorntrakoon^{1*} and Siwapong Dheera-aumpon¹

¹ Department of Economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: kamonpan.kh@ku.th

ABSTRACT

This research article aimed to study the factors affecting household debt and the amount of household debt during the Covid-19 epidemic situation. The sample consisted of 32,688 households in all provinces of Thailand. The tools used for data collection were secondary data obtained from the 2021 Household Socio-Economic Survey conducted by the National Statistical Office. The statistics used in data analysis included the use of logistic models to analyze the effects of independent variables on the probability of the outcome being debt. The result of the study found that the variables that had an effect on household indebtedness were the age of the household head, marital status, degree of study, number of members, entitlement to reimbursement of medical expenses from government agencies/state enterprises, receipt of other state aid programs, average monthly income, average monthly consumption expenditure, average monthly of non-consumption expenditure, property value, financial assets, problems with spending, ability to borrow for business, and ability to borrow for emergency purposes. The results showed that the independent variables correlated with the amount of household debt were the age of the head of household, marital status, degree of study, number of members, entitlement to reimbursement of medical expenses from government agencies/state enterprises, receipt of welfare from government cards, average monthly income, average monthly consumption expenditure, average monthly non-consumption expenditure, property value, financial assets, problems with spending, and ability to borrow for business. According to the study, three main factors affecting household debt were unstable incomes, lack of entitlement to welfare rights, and lack of government assistance during the crisis. Therefore, the results of this research can be used to suggest solutions to such problems to the government or related agencies in order to reduce household debt.

Keywords: Household Debt, The Amount of Household Debt, COVID-19

ปัจจัยที่มีผลต่อการก่อกั้นครัวเรือนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19

กมลพรรณ โคจรตระกูล^{1*} และ ศิวพงศ์ ธีรอำพน¹

¹ ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: kamonpan.kh@ku.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการก่อกั้นครัวเรือนและปัจจัยกำหนดปริมาณหนี้คงค้างของครัวเรือนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือ ครัวเรือนในทุกจังหวัดทั่วประเทศ ไทย จำนวน 32,688 ครัวเรือน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล คือ ข้อมูลพหุติภูมิที่ได้จากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนปี พ.ศ. 2564 ซึ่งจัดทำโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การใช้แบบจำลองโลจิส เพื่อวิเคราะห์ผลการเปลี่ยนของค่าตัวแปรอิสระที่มีต่อแปรตามในการมีหนี้ ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรที่ส่งผลต่อการก่อกั้นครัวเรือน ได้แก่ อายุของหัวหน้าครัวเรือน สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิก ครัวเรือน มีสิทธิเบิกค่ารักษาพยาบาลจากหน่วยงานราชการ/รัฐวิสาหกิจ ครัวเรือนมีบัตรรับรองสิทธิแรงงานนอกระบบ ครัวเรือนได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ครัวเรือนได้รับประโยชน์จากโครงการช่วยเหลือของรัฐ รายได้ต่อเดือน ค่าใช้จ่ายอุปโภคบริโภคต่อเดือน ค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภคต่อเดือน มูลค่าทรัพย์สิน มูลค่าสินทรัพย์ทางการเงิน ครัวเรือนมีปัญหาในการใช้จ่าย ความสามารถในการกู้ยืมเพื่อทำธุรกิจ และความสามารถในการกู้ยืมเพื่อใช้จ่ายฉุกเฉิน ผลการศึกษาพบว่า ตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กับปริมาณหนี้ของครัวเรือน ได้แก่ อายุของหัวหน้าครัวเรือน สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิก ครัวเรือนมีสิทธิเบิกค่ารักษาพยาบาลจากหน่วยงานราชการ/รัฐวิสาหกิจ ครัวเรือนได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ รายได้ต่อเดือน ค่าใช้จ่ายอุปโภคบริโภคต่อเดือน ค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภคต่อเดือน มูลค่าทรัพย์สิน มูลค่าสินทรัพย์ทางการเงิน ครัวเรือนมีปัญหาการใช้จ่าย และความสามารถในการกู้ยืมเพื่อทำธุรกิจ จากผลการศึกษาพบว่า 3 ปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อหนี้ครัวเรือน คือ ครัวเรือนมีรายได้ที่ไม่แน่นอน ครัวเรือนไม่ได้รับสิทธิสวัสดิการอย่างทั่วถึง ครัวเรือนไม่ได้รับความช่วยเหลือจากภาครัฐในช่วงวิกฤตการณ์ ดังนั้น ผลการศึกษาของงานวิจัยนี้ สามารถใช้เป็นข้อเสนอแนะให้ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแก้ไขปัญหาดังกล่าวเพื่อให้หนี้ครัวเรือนลดลง

คำสำคัญ: หนี้ครัวเรือน, หนี้คงค้างของครัวเรือน, โควิด-19

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ในช่วงเดือนธันวาคมปี พ.ศ. 2562 หรือ ค.ศ. 2019 เกิดการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) และได้แพร่ระบาดไปทั่วโลก ส่งผลทำให้ทั่วโลกได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดในวงกว้าง มีผู้ติดเชื้อเป็นจำนวนมากและได้ขยายความรุนแรงของโรคอย่างรวดเร็วหลายประเทศได้รับผลกระทบจากโรคจำเป็นต้องปิดประเทศ ทำให้หลายกิจกรรมทางเศรษฐกิจต้องหยุดชั่วคราว ย่อมมีผลกระทบทำให้เศรษฐกิจหยุดชะงักลง ส่งผลต่อการผลิตและการจ้างงานที่ทำไม่ได้ไม่เต็มศักยภาพ

ในช่วงต้นปี พ.ศ. 2564 ธนาคารแห่งประเทศไทยออกมาเปิดเผยข้อมูลของเกี่ยวกับตัวเลขระดับหนี้ครัวเรือนต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมเมื่อเปรียบเทียบกับ ณ สิ้นปี พ.ศ. 2562 มีค่าเท่ากับร้อยละ 79.4 เพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 9.9 และได้เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ณ สิ้นปี พ.ศ. 2564 หนี้ครัวเรือนต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) มีค่าเท่ากับร้อยละ 89.6 เมื่อเปรียบเทียบกับ ณ สิ้นปี พ.ศ. 2562 มีค่าเท่ากับร้อยละ 79.4 เพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 10.2 ทั้งนี้จากงานศึกษาของ

ธนาคารโลก (World Bank) ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับภาระหนี้ครัวเรือนที่สูงเกิน ร้อยละ 77 อาจทำให้เศรษฐกิจเติบโตช้าลงในระยะยาว (Thaipublica, 2565 อ้างถึง World Bank, 2021)

เมื่อพิจารณาข้อมูลข้างต้น ปริมาณหนี้ครัวเรือนมีระดับเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งหนี้ครัวเรือนถือเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่ส่งผลต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจของไทย ส่งผลทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการก่อหนี้ครัวเรือนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ที่แท้จริงว่าเกิดจากปัจจัยใดบ้างและปัจจัยที่มีผลต่อการก่อหนี้และปริมาณหนี้คงค้างของครัวเรือน ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการก่อหนี้ครัวเรือนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19
2. เพื่อศึกษาปัจจัยกำหนดปริมาณหนี้คงค้างของครัวเรือนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้วิธีการอธิบายเชิงพรรณนาและทดสอบโดยวิธีทางสถิติ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ครัวเรือนตัวอย่างในทุกจังหวัดทั่วประเทศจากการสำรวจโครงการภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนทั่วราชอาณาจักร ปี พ.ศ. 2564 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การทดสอบหาปัจจัยที่มีผลต่อการก่อหนี้ครัวเรือนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ผู้วิจัยใช้วิธีทางสถิติในการทดสอบเป็นการใช้แบบจำลองโลจิสติก (Logit Model) เป็นแบบจำลองที่เป็นที่นิยมในการใช้การวิเคราะห์ผลการเปลี่ยนของค่าตัวแปรอิสระที่มีต่อความน่าจะเป็นที่ตัวแปรตามซึ่งเป็นตัวแปรหุ่นจะเท่ากับ 1 โดยฟังก์ชันการแจกแจงสะสม (Cumulative Distribution Function: CDF) เป็นแบบโลจิสติก (Logistic Distribution) สามารถแสดงด้วยเส้นโลจิสติก (Logistic Curve) วิธีในการประมาณค่าคือวิธีภาวะความน่าจะเป็นสูงสุด (Maximum Likelihood) โดยใช้ฟังก์ชันความน่าจะเป็นลอการิทึม (Log-likelihood Function) โดยตัวแปรตามแสดงถึงความน่าจะเป็นในการมีหนี้ กำหนดให้ $D = 1$ เมื่อครัวเรือนเป็นหนี้ และ $D = 0$ เมื่อครัวเรือนไม่เป็นหนี้

การวิจัยครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก (Logistic Regression) ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับการวิเคราะห์การถดถอย (Regression Analysis) และการวิเคราะห์จำแนกประเภท (Discriminant Analysis) คือ การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระหรือตัวแปรพยากรณ์ และทำการสร้างสมการถดถอยขึ้นมา เพื่อทำนายหรือประมาณตัวแปรตาม แต่การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก (Logistic Regression) เป็นเทคนิคสถิติที่ใช้พยากรณ์ความน่าจะเป็นที่จะเกิดเหตุการณ์ที่สนใจ เมื่อตัวแปรตาม (Dependent Variable) เป็นตัวแปรเชิงคุณภาพ ส่วนตัวแปรอิสระ (Independent Variable) หรือตัวแปรพยากรณ์ (Predictor) เป็นตัวแปรที่สนใจหรือเป็นปัจจัยที่สามารถพยากรณ์การเกิดเหตุการณ์ที่สนใจ ซึ่งเป็นได้ทั้งตัวแปรเชิงปริมาณและตัวแปรเชิงคุณภาพ สามารถมีได้มากกว่า 1 ตัวแปร (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2550)

ตัวแปรอิสระที่มีลักษณะเป็นตัวแปรเชิงคุณภาพหรือตัวแปรกลุ่ม โดยจะต้องสร้างตัวแปรเทียมหรือตัวแปรหุ่น (Dummy Variable or Indicator Variable) ซึ่งกำหนดให้ค่าของตัวแปรกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเป็นกลุ่มอ้างอิง (Reference Category) และตัวแปรเทียมแต่ละตัวจะมี 2 ค่า คือ ตัวแปรกลุ่มที่ใช้เป็นกลุ่มอ้างอิงในการเปรียบเทียบกับกลุ่มอื่นๆ จะมีค่าเป็น 1 ในขณะที่กลุ่มอ้างอิงจะมีค่าเป็น 0 (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2550)

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้การทดสอบหาปัจจัยกำหนดปริมาณหนี้คงค้างของครัวเรือนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 โดยศึกษาเฉพาะครัวเรือนที่มีหนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีทางสถิติในการทดสอบเป็นการใช้การประมาณค่าด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Squares : OLS)

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 ปัจจัยด้านประชากรและสังคม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน สถานภาพการทำงาน สภาพการครอบครองที่อยู่อาศัย ครัวเรือนมีสิทธิเบิกค่ารักษาพยาบาลจากหน่วยงานราชการ/ รัฐวิสาหกิจ ครัวเรือนมีบัตรรับรองสิทธิผู้ประกอบอาชีพอิสระหรือแรงงานนอกระบบ ครัวเรือนได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ครัวเรือนได้รับประโยชน์จากโครงการช่วยเหลือของรัฐจากโครงการอื่นๆ

3.2 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ค่าใช้จ่ายอุปโภคบริโภคต่อเดือน ค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภค มูลค่าทรัพย์สิน มูลค่าสินทรัพย์ทางการเงิน ปัญหาในการใช้จ่าย ความสามารถในการกู้ยืมเพื่อทำธุรกิจหรือทำการเกษตร

ทั้งนี้ ผู้วิจัยคาดว่าตัวแปรอิสระปัจจัยต่างๆ มีต่อการก่อกำเนิดและปริมาณหนี้คงค้างของครัวเรือนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ใช้ข้อมูลทุติยภูมิที่ได้จากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปี พ.ศ. 2564 จำนวน 32,688 ตัวอย่าง จัดทำโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ เป็นฐานข้อมูลในการศึกษา

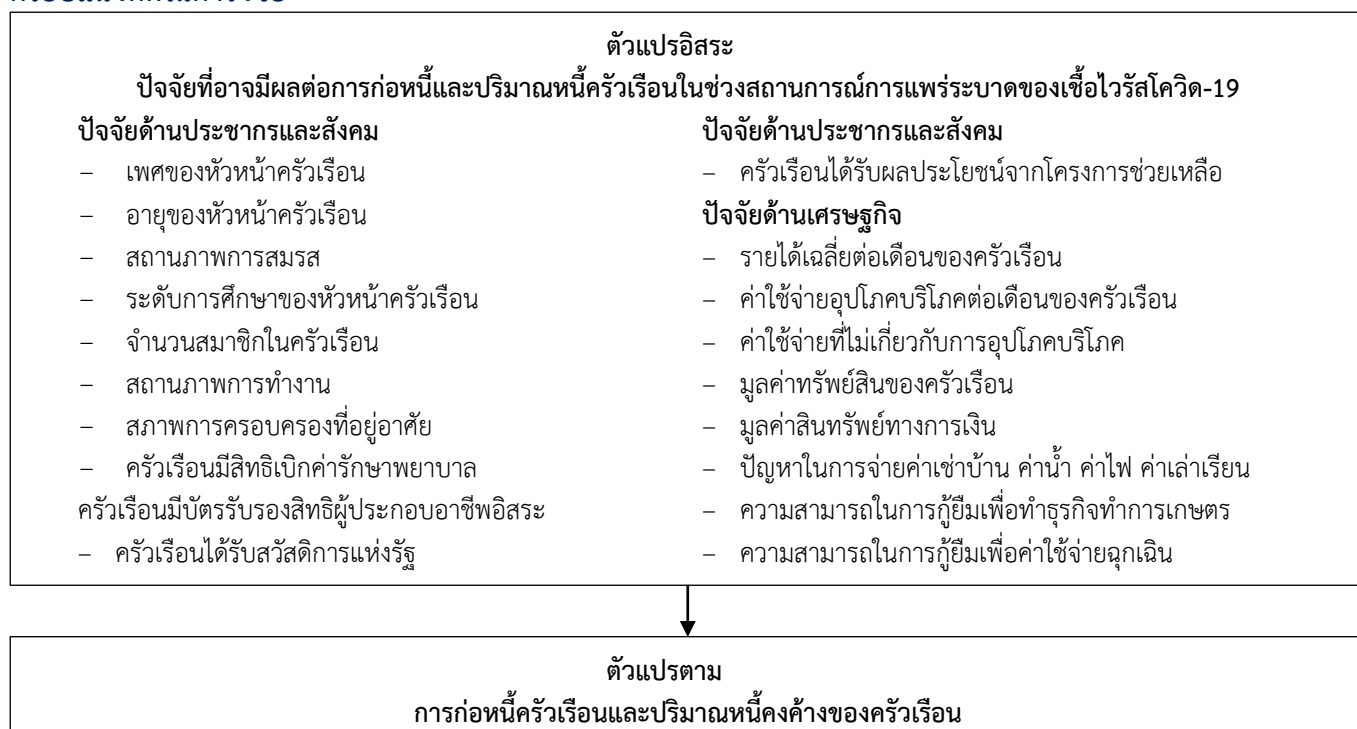
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการก่อกำเนิดครัวเรือนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 เป็นการศึกษาโดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ใช้การอธิบายเชิงพรรณนาและทดสอบโดยวิธีทางสถิติ แบ่งออกได้ดังนี้

ส่วนที่ 1 การทดสอบหาปัจจัยที่มีผลต่อการก่อกำเนิดครัวเรือนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ผู้วิจัยใช้วิธีทางสถิติในการทดสอบเป็นการใช้แบบจำลองโลจิส (Logit Model)

ส่วนที่ 2 การทดสอบหาปัจจัยที่กำหนดปริมาณหนี้คงค้างของครัวเรือนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ผู้วิจัยใช้วิธีทางสถิติในการทดสอบของสมการถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression) และการประมาณค่าโดยใช้วิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Squares : OLS) การศึกษาจะเป็นการศึกษาเฉพาะครัวเรือนที่มีหนี้ โดยเป็นการศึกษาครัวเรือนในภาพรวมทั่วประเทศ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากกรอบแนวคิดในการวิจัยข้างต้น ตัวแปรที่นำมาศึกษาในกรอบแนวคิดส่วนใหญ่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม ยกเว้น ตัวแปรครัวเรือนมีสิทธิเบิกค่ารักษาพยาบาล ครัวเรือนมีบัตรรับรองสิทธิผู้ประกอบการอาชีพอิสระ ครัวเรือนได้รับสวัสดิการแห่งรัฐ ครัวเรือนได้รับประโยชน์จากโครงการช่วยเหลือของรัฐจากโครงการอื่นๆ ค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภคต่อเดือนของครัวเรือน ซึ่งเป็นตัวแปรที่ไม่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม แต่เป็นตัวแปรที่ผู้วิจัยสนใจเลือกนำมาศึกษา เนื่องจากเป็นตัวแปรที่มีความสอดคล้องกับช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ทั้งนี้ ตัวแปรดังกล่าวผู้วิจัยได้เลือกมาจากคำถามในแบบสำรวจโครงการภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนทั่วราชอาณาจักร ปี พ.ศ. 2564 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ปัจจัยที่มีผลต่อการกักหนัครัวเรือนของครัวเรือนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19

ปัจจัยด้านประชากรและสังคมปัจจัยด้านเศรษฐกิจที่มีผลต่อการกักหนัครัวเรือนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ของตัวแปรอิสระทั้ง 19 ตัวแปร ผู้วิจัยใช้วิธีทางสถิติในการทดสอบเป็นการใช้แบบจำลองโลจิสติก ซึ่งได้ผลการทดสอบ ดังนี้

ผลการทดสอบปัจจัยที่มีผลต่อการกักหนัครัวเรือนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 เมื่อพิจารณานัยสำคัญทางสถิติ ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 99 พบว่า มีตัวแปรอิสระจำนวน 16 ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ส่งผลต่อการกักหนัครัวเรือนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 (ตามตารางที่ 1) ดังนี้

ปัจจัยด้านประชากรและสังคม จำนวน 8 ตัวแปร ได้แก่ อายุของหัวหน้าครัวเรือน สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษาสูงสุดของหัวหน้าครัวเรือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ครัวเรือนมีสิทธิเบิกค่ารักษาพยาบาลจากหน่วยงานราชการ/รัฐวิสาหกิจ ครัวเรือนมีบัตรรับรองสิทธิผู้ประกอบการอาชีพอิสระหรือแรงงานนอกระบบ ครัวเรือนได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ (ผู้มีรายได้น้อย) ครัวเรือนได้รับประโยชน์จากโครงการช่วยเหลือของรัฐจากโครงการอื่นๆ

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ จำนวน 8 ตัวแปร ได้แก่ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ค่าใช้จ่ายอุปโภคบริโภคต่อเดือน ค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภคต่อเดือน มูลค่าทรัพย์สิน มูลค่าสินทรัพย์ทางการเงิน ครัวเรือนมีปัญหาในการจ่ายค่าเช่าบ้าน ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าเล่าเรียน ความสามารถในการกู้หรือยืมเงินเพื่อทำธุรกิจหรือทำการเกษตร ความสามารถในการกู้หรือยืมเงินเพื่อใช้จ่ายฉุกเฉิน

ตารางที่ 1 ผลการทดสอบปัจจัยที่มีผลต่อการกักหนัของครัวเรือนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 โดยใช้แบบจำลองโลจิสติก

Variables	Logistic Regression Model				
	Coefficient	Std.err.	Z	P > z	Marginal effect
FEMALE	0.045	0.033	1.360	0.174	0.008
AGE	- 0.021***	0.001	-16.86	0.000	-0.004
MARIT	0.386***	0.035	11.09	0.000	0.066
EDU1	- 0.070	0.037	-1.88	0.060	-0.011
EDU2	- 0.232***	0.078	-2.98	0.003	-0.040
EDU3	- 0.195***	0.047	-4.19	0.000	-0.033
MEMB	0.073***	0.014	5.07	0.000	0.012
WORK	- 0.027	0.029	-0.93	0.351	-0.005
HOME	- 0.010	0.049	-0.21	0.832	-0.002
REIM	- 0.138***	0.042	-3.25	0.001	-0.024
CERTI	0.421***	0.093	4.53	0.000	0.072

ตารางที่ 1 ผลการทดสอบปัจจัยที่มีผลต่อการก่อกำเนิดของครัวเรือนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 โดยใช้แบบจำลองโลจิสติก (ต่อ)

Variables	Logistic Regression Model				
	Coefficient	Std.err.	Z	P > z	Marginal effect
WELF	- 0.726***	0.033	-22.00	0.000	-0.124
OTH	- 0.383***	0.029	-12.97	0.000	-0.065
lnINC	0.161***	0.018	8.92	0.000	0.028
lnEXP	0.279***	0.023	12.08	0.000	0.048
lnNEXP	0.295***	0.011	26.50	0.000	0.050
lnVALUEA	0.155***	0.012	13.04	0.000	0.027
lnVALUEF	- 0.132***	0.010	-13.71	0.000	-0.023
PROB	0.380***	0.052	7.29	0.000	0.065
BORBUS	1.070***	0.056	19.24	0.000	0.182
EMERG	0.854***	0.055	15.40	0.000	0.145
Observations = 32,688 LR χ^2 = 9868.62, p-value < 0.00 Pseudo R ² = 0.2539					

หมายเหตุ: *** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

2. ปัจจัยกำหนดปริมาณหนี้คงค้างในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19

ปัจจัยด้านประชากรและสังคมปัจจัยด้านเศรษฐกิจที่กำหนดปริมาณหนี้คงค้างของครัวเรือนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส โควิด-19 ของตัวแปรอิสระทั้ง 19 ตัวแปร ผู้วิจัยใช้วิธีทางสถิติในการทดสอบเป็นการใช้การประมาณค่าด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด ซึ่งได้ผลการทดสอบ ดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบปัจจัยกำหนดปริมาณหนี้คงค้างของครัวเรือนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 โดยศึกษาเฉพาะครัวเรือนที่มีหนี้ ใช้การประมาณค่าด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด

Variables	OLS Model			
	Coefficient	Std.err.	t	P > t
FEMALE	- 0.021	0.024	-0.90	0.366
AGE	- 0.006***	0.001	-6.54	0.000
MARIT	0.102***	0.027	3.85	0.000
EDU1	0.086***	0.026	3.29	0.001
EDU2	0.039	0.057	0.69	0.491
EDU3	0.284***	0.034	8.37	0.000
MEMB	0.029***	0.009	3.17	0.002
WORK	- 0.023	0.021	-1.12	0.265
HOME	-0.015	0.035	-0.43	0.670
REIM	- 0.501***	0.030	-16.43	0.000
CERTI	0.042	0.057	0.74	0.462
WELF	0.230***	0.023	9.84	0.000
OTH	0.025	0.207	1.22	0.224
lnINC	0.135***	0.012	10.97	0.000
lnEXP	0.175***	0.016	11.21	0.000
lnNEXP	0.210***	0.008	25.77	0.000

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบปัจจัยกำหนดปริมาณหนี้คงค้างของครัวเรือนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 โดยศึกษาเฉพาะครัวเรือนที่มีหนี้ ใช้การประมาณค่าด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (ต่อ)

Variables	OLS Model			
	Coefficient	Std.err.	t	P > t
lnVALUEA	0.250***	0.009	29.15	0.000
lnVALUEF	0.078***	0.007	11.32	0.000
PROB	- 0.086***	0.032	-2.66	0.008
BORBUS	0.209***	0.040	5.18	0.000
EMERG	-0.012	0.041	-0.29	0.775
Observations = 32,688 LR chi ² = 349.26, p-value<0.001 Pseudo R ² = 0.3277				

หมายเหตุ: *** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 2 ซึ่งแสดงผลการทดสอบปัจจัยกำหนดปริมาณหนี้คงค้างของครัวเรือนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 เมื่อพิจารณานัยสำคัญทางสถิติ ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 99 พบว่า มีตัวแปรอิสระ จำนวน 13 ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับปริมาณหนี้คงค้างของครัวเรือนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ดังนี้

ปัจจัยด้านประชากรและสังคม จำนวน 6 ตัวแปร ได้แก่ อายุของหัวหน้าครัวเรือน สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษาสูงสุดของหัวหน้าครัวเรือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ครัวเรือนมีสิทธิเบิกค่ารักษาพยาบาลจากหน่วยงานราชการ/รัฐวิสาหกิจ ครัวเรือนได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ จำนวน 7 ตัวแปร ได้แก่ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน ค่าใช้จ่ายอุปโภคบริโภคต่อเดือนของครัวเรือน ค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภคต่อเดือนของครัวเรือน มูลค่าทรัพย์สินของครัวเรือน มูลค่าสินทรัพย์ทางการเงิน ครัวเรือนมีปัญหาในการจ่ายค่าเช่าบ้าน ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าเล่าเรียน ความสามารถในการกู้หรือยืมเงินเพื่อทำธุรกิจหรือทำการเกษตร

อภิปรายผล

ปัจจัยที่มีผลต่อการก่อหนี้ครัวเรือนและปัจจัยกำหนดปริมาณหนี้คงค้างของครัวเรือนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 สามารถอภิปรายผล ดังนี้

1. ปัจจัยที่มีผลต่อการก่อหนี้ครัวเรือนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 พบว่า

อายุของหัวหน้าครัวเรือน มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับการก่อหนี้ของครัวเรือนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ตามทฤษฎีการบริโภคแบบวงจรชีวิตและตามแนวคิดสมมติฐานวงจรชีวิต ที่ได้อธิบายว่า ในระยะเริ่มต้นของชีวิตผู้บริโภคจะต้องกู้ยืมเงินมาใช้จ่ายในการบริโภค ในระยะกลางของชีวิตผู้บริโภคจะเริ่มออม เพื่อนำเงินไปใช้หนี้ที่ได้ก่อขึ้นในตอนต้นของชีวิตและออมไว้ใช้เมื่อตอนปลายชีวิตด้วย ในช่วงปลายชีวิตรายได้ลดลงอย่างรวดเร็ว แต่การบริโภคนั้นยังอยู่ในระดับสูง ระยะนี้ผู้บริโภคจะเริ่มเอาเงินออมมาใช้จนสิ้นชีวิตลง ดังนั้นหัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุน้อยมีการก่อหนี้มากกว่าหัวหน้าครัวเรือนช่วงอายุอื่น ซึ่งสอดคล้อง กับ ปาริชาติ สุโขษสมิต (2548) เบจมาภรณ์ อมรเลิศพานิช (2551) Yilmazer and De Vaney (2005) และ Kurowski (2021) ศึกษาปัจจัยกำหนดการเพิ่มขึ้นของหนี้ครัวเรือนไทย ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการก่อหนี้ของครัวเรือนในภาคเหนือของประเทศไทย หนี้ครัวเรือนที่เกิดขึ้นตลอดวงจรชีวิต และภาระหนี้ครัวเรือนในช่วงวิกฤตโควิด-2019 รวมถึงบทบาทและความรู้ทางการเงิน ตามลำดับ พบว่า ครัวเรือนที่มีอายุน้อยและรายได้ต่ำก่อหนี้ของครัวเรือนมากกว่าในช่วงอายุอื่น

สถานภาพการสมรส มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการก่อหนี้ครัวเรือนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ที่แต่งงานก่อหนี้มากกว่าผู้ที่อยู่ในสถานภาพอื่น อาจเกิดจากผู้ที่ไม่แต่งงานซึ่งกำลังอยู่ในช่วงสร้างครอบครัว ซึ่งสอดคล้อง กับ เบจมาภรณ์ อมรเลิศพานิช (2551) La Cave and Simon (2005) และ

Yilmazer and De Vaney (2004) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการก่อหนี้ของครัวเรือนในภาคเหนือของประเทศไทย การประเมินความเปราะบางของครัวเรือนในประเทศออสเตรเลีย และหนี้ครัวเรือนที่เกิดขึ้นตลอดวงจรชีวิต ตามลำดับ พบว่า หัวหน้าครัวเรือนที่สมรสแล้วมีโอกาสในการก่อหนี้มากกว่าสถานภาพอื่น

ระดับการศึกษาสูงสุดของหัวหน้าครัวเรือน มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับการก่อหนี้ของครัวเรือนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะระดับการศึกษาอาจส่งผลต่อรายได้ที่แตกต่างกัน ผู้ที่มีระดับการศึกษาที่สูงอาจมีรายได้ที่สูงและการออมที่สูง มีเงินเพียงพอสำหรับการใช้จ่าย จึงไม่มีความจำเป็นต้องกู้ยืม ซึ่งสอดคล้อง กับ เบจมาภรณ์ อมรเลิศพานิช (2551) Yilmazer and De Vaney (2005) และ Kurowski (2021) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการก่อหนี้ของครัวเรือนในภาคเหนือของประเทศไทย หนี้ครัวเรือนที่เกิดขึ้นตลอดวงจรชีวิต และการะหนี้ครัวเรือนในช่วงวิกฤตโควิด-2019 รวมถึงบทบาทและความรู้ทางการเงิน ตามลำดับพบว่า หัวหน้าครัวเรือนที่มีระดับการศึกษาสูงมีโอกาสในการก่อหนี้ต่ำกว่าผู้ที่มีการศึกษาระดับการศึกษาต่ำ

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการก่อหนี้ของครัวเรือนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิกมาก ย่อมส่งผลต่อค่าใช้จ่ายในการบริโภค ค่าใช้จ่ายในการศึกษาค่ารักษาพยาบาล ค่าใช้จ่ายที่ไม่ได้คาดการณ์ ที่มีมูลค่าสูงขึ้นเช่นกัน ซึ่งหากครัวเรือนมีเงินใช้จ่ายไม่เพียงพอ ส่งผลทำให้ต้องกู้ยืม ดังนั้นจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่เพิ่มขึ้นมีผลต่อการก่อหนี้ของครัวเรือนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ซึ่งสอดคล้อง กับ สุระชัย เชื้อลิ้นฟ้า (2550) เบจมาภรณ์ อมรเลิศพานิช (2551) La Cave and Simon (2005) และ Yilmazer and De Vaney (2005) ศึกษาพฤติกรรมการก่อหนี้ภาคครัวเรือนก่อนและหลังวิกฤตเศรษฐกิจในประเทศไทย ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการก่อหนี้ของครัวเรือนในภาคเหนือของประเทศไทย การประเมินความเปราะบางของครัวเรือนในประเทศออสเตรเลีย และหนี้ครัวเรือนที่เกิดขึ้นตลอดวงจรชีวิต ตามลำดับ พบว่า จำนวนสมาชิกผู้พึ่งพิงของครัวเรือนเพิ่มโอกาสในการก่อหนี้ของครัวเรือน

ครัวเรือนมีสิทธิเบิกค่ารักษาพยาบาลจากหน่วยงานราชการ/ รัฐวิสาหกิจ มีทิศทางตรงข้ามกับการก่อหนี้ของครัวเรือนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครัวเรือนที่มีสิทธิเบิกค่ารักษาพยาบาลจากหน่วยงานราชการ/ รัฐวิสาหกิจ เป็นการช่วยลดค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ถ้าสมาชิกในครัวเรือนมีสิทธิเบิกค่ารักษาพยาบาลจากหน่วยงานราชการ/ รัฐวิสาหกิจ ซึ่งสามารถแบ่งเบาค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวกับค่ารักษาพยาบาลได้ จึงไม่จำเป็นต้องก่อหนี้ครัวเรือน ซึ่งยังไม่มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอื่นศึกษาในปัจจัยดังกล่าว

ครัวเรือนมีบัตรรับรองสิทธิผู้ประกอบอาชีพอิสระหรือแรงงานนอกระบบ มีทิศทางเดียวกันกับการก่อหนี้ของครัวเรือนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ประกอบการอาชีพอิสระมีรายได้ที่ไม่แน่นอน และผู้ที่เป็นแรงงานนอกระบบมีอำนาจในการต่อรองค่าจ้างที่ต่ำ ส่งผลต่อรายได้ที่ต่ำ อาจมีรายได้ไม่เพียงพอจากรายจ่าย ทำให้เกิดการก่อหนี้ครัวเรือน ซึ่งยังไม่มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอื่นศึกษาในปัจจัยดังกล่าว

ครัวเรือนได้รับบัตรสวัสดิการแห่ง มีทิศทางตรงข้ามกับการก่อหนี้ของครัวเรือนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ที่ได้รับสิทธิเข้าโครงการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ โดยรัฐให้เงินช่วยเหลือค่าครองชีพ ซึ่งเป็นการช่วยแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายของประชาชน ดังนั้นผู้ที่ได้รับสิทธิจากโครงการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ อาจไม่มีความจำเป็นที่จะต้องก่อหนี้ของครัวเรือน ซึ่งยังไม่มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอื่นศึกษาในปัจจัยดังกล่าว

ครัวเรือนได้รับประโยชน์จากโครงการช่วยเหลือของรัฐจากโครงการอื่นๆ เช่น โครงการช่วยเหลือแห่งรัฐ มีทิศทางตรงข้ามกับการก่อหนี้ของครัวเรือนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหากครัวเรือนได้รับการช่วยเหลือจากโครงการของรัฐ มีความเป็นได้ที่ครัวเรือนไม่จำเป็นต้องก่อหนี้ ซึ่งยังไม่มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอื่นศึกษาในปัจจัยดังกล่าว

รายได้เฉลี่ยต่อเดือนครัวเรือน มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการก่อหนี้ของครัวเรือนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะรายได้ที่สูงขึ้นทำให้มีการบริโภคมากขึ้น และรายได้ที่สูงขึ้นสามารถมีสิทธิเข้าถึงแหล่งเงินกู้ได้มากขึ้น มีศักยภาพในการได้รับวงเงินกู้ที่สูงขึ้น รวมถึงมีความสามารถในการผ่อนชำระ จึงกู้ยืมมากขึ้น ซึ่งสอดคล้อง กับ วาสนี พงศ์พิศษ์สกุล (2557) เบจมาภรณ์ อมรเลิศพานิช (2551) และ La Cave and

Simon (2005) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการก่อหนี้ภาคครัวเรือน ในเขตกรุงเทพมหานคร ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการก่อหนี้ของครัวเรือนในภาคเหนือของประเทศไทย และการประเมินความเปราะบางของครัวเรือนในประเทศออสเตรเลีย ตามลำดับพบว่า รายได้มีผลต่อการตัดสินใจก่อหนี้

ค่าใช้จ่ายอุปโภคบริโภคต่อเดือนของครัวเรือน มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการก่อหนี้ของครัวเรือนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครัวเรือนที่มีค่าใช้จ่ายอุปโภคบริโภคต่อเดือนสูง อาจเป็นผลทำให้ต้องกู้ยืมเงินมาใช้จ่ายเพื่อให้เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายที่จำเป็นต้องจ่าย ซึ่งสอดคล้อง กับ ลดาวรรณ หรพงค์ (2552) วาคินี พงศ์พิศขันธ์สกุล (2557) นาถระพี พงประไพ (2557) ปิยะชนันท์ เมตติยวงศ์ (2561) เบจมาภรณ์ อมรเลิศพานิช (2551) และ La Cave and Simon (2005) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการก่อหนี้ครัวเรือนในเขตกรุงเทพมหานคร ปัจจัยที่มีผลต่อการก่อหนี้ภาคครัวเรือนในเขตกรุงเทพมหานคร ผลกระทบของปัจจัยทางเศรษฐกิจต่อหนี้ครัวเรือนในประเทศไทย โครงสร้างและปัจจัยกำหนดหนี้ครัวเรือนรายจังหวัดในประเทศไทย ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการก่อหนี้ของครัวเรือนในภาคเหนือของประเทศไทย และการประเมินความเปราะบางของครัวเรือนในประเทศออสเตรเลีย พบว่า ค่าใช้จ่ายของครัวเรือนมีผลต่อการก่อหนี้

ค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภคต่อเดือนของครัวเรือน มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการก่อหนี้ของครัวเรือนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครัวเรือนที่มีค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภคต่อเดือนของครัวเรือนสูง ส่งผลทำให้ต้องกู้ยืมเงินมาใช้จ่ายเพื่อให้เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายที่ต้องจ่าย เช่น ภาษี ดอกเบี้ย ซื้อมาสลากกินแบ่งรัฐบาล การพนันออนไลน์ เป็นต้น จึงส่งผลต่อการก่อหนี้ของครัวเรือน ซึ่งยังไม่มีการวิจัยที่เกี่ยวข้องอื่นศึกษาในปัจจัยดังกล่าว

มูลค่าทรัพย์สินของครัวเรือน มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการก่อหนี้ของครัวเรือนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครัวเรือนที่มีมูลค่าทรัพย์สินของครัวเรือนสูง ซึ่งอาจเกิดจากการที่ครัวเรือนกู้ยืมเงินเพื่อนำมาซื้อสินทรัพย์ ดังนั้นมูลค่าทรัพย์สินของครัวเรือนมีผลต่อการก่อหนี้ของครัวเรือนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19

มูลค่าสินทรัพย์ทางการเงิน มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับการก่อหนี้ของครัวเรือนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครัวเรือนที่มีมูลค่าสินทรัพย์ทางการเงินสูง ซึ่งชี้ให้เห็นว่าครัวเรือนมีปริมาณเงินที่เหลือจากการใช้จ่ายแล้วนำมาเก็บออมและลงทุน อาจอยู่ในรูปของบัญชีเงินฝาก พันธบัตร หุ้น หรือการลงทุนอื่นๆ ซึ่งสอดคล้องกับลดาวรรณ หรพงค์ (2552) และ Yilmazer and De Vaney (2005) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการก่อหนี้ครัวเรือนในเขตกรุงเทพมหานคร หนี้ครัวเรือนที่เกิดขึ้นตลอดวงจรชีวิต ตามลำดับ พบว่า ครัวเรือนที่มีมูลค่าสินทรัพย์ทางการเงินสูง มีความเป็นไปได้ที่การก่อหนี้ครัวเรือนจะลดลง

ปัญหาในการจ่ายค่าเช่าบ้าน ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าเล่าเรียน มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการก่อหนี้ของครัวเรือนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครัวเรือนที่มีปัญหาดังกล่าว ชี้ให้เห็นว่าครัวเรือนมีเงินไม่เพียงพอ แม้กระทั่งค่าใช้จ่ายที่จำเป็น ดังนั้นครัวเรือนปัญหาดังกล่าว มีผลต่อการก่อหนี้ ซึ่งสอดคล้องกับลดาวรรณ หรพงค์ (2552) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการก่อหนี้ครัวเรือนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ครัวเรือนที่มีปัญหาในการใช้จ่ายดังกล่าว มีความเป็นไปได้ที่การก่อหนี้ครัวเรือนจะสูงขึ้น

ความสามารถในการกู้หรือยืมเงินเพื่อทำธุรกิจหรือทำการเกษตร มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการก่อหนี้ของครัวเรือนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครัวเรือนที่มีความสามารถในการกู้หรือยืมเงินเพื่อทำธุรกิจหรือทำการเกษตรมีผลต่อการก่อหนี้ครัวเรือน เนื่องจากอาจเห็นว่าเป็นสิ่งที่ทำได้ เป็นการนำเงินมาทำธุรกิจหรือทำการเกษตรก่อนแล้วเมื่อมีรายได้หรือมีการรับเงินค่อยชำระคืนในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับลดาวรรณ หรพงค์ (2552) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการก่อหนี้ครัวเรือนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ครัวเรือนที่มีความสามารถในการกู้หรือยืมเงินเพื่อทำธุรกิจหรือทำการเกษตร มีความเป็นไปได้ที่การก่อหนี้ครัวเรือนจะสูงขึ้น เพื่อนำเงินไปลงทุนได้ตามความต้องการ

ความสามารถในการกู้หรือยืมเงินเพื่อใช้จ่ายฉุกเฉิน มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการก่อหนี้ของครัวเรือน ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครัวเรือนที่มีความสามารถในการกู้หรือยืมเงิน เพื่อใช้จ่ายฉุกเฉิน เนื่องจากอาจเกิดเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่ไม่สามารถคาดการณ์ได้ บางครัวเรือนมีรายได้ที่จำกัดกับ ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น ส่งผลทำให้ไม่มีเงินสำรองที่ใช้จ่ายฉุกเฉินภายในครัวเรือน เป็นเหตุให้มีความจำเป็นที่ครัวเรือนต้องกู้ยืม มี ผลต่อการก่อหนี้ ซึ่งสอดคล้องกับลดาวรรณ หรพงค์ (2552) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการก่อหนี้ครัวเรือนในเขต กรุงเทพมหานคร พบว่า ครัวเรือนที่มีความสามารถในการกู้หรือยืมเงินเพื่อใช้จ่ายฉุกเฉิน มีความเป็นไปได้ที่การก่อหนี้ ครัวเรือนสูงขึ้น เนื่องจากสามารถเข้าถึงแหล่งเงินกู้ได้ง่าย

2. ปัจจัยที่กำหนดปริมาณหนี้คงค้างของครัวเรือนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส โควิด-19 พบว่า

อายุของหัวหน้าครัวเรือน มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับปริมาณหนี้คงค้างของครัวเรือนในช่วง สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในระยะเริ่มต้นของชีวิตหัวหน้าครัวเรือนที่อายุน้อย อาจมีระดับรายได้ที่ต่ำ แต่มีความต้องการบริโภคที่สูง เนื่องจากอยู่ในช่วงการสร้างครอบครัว ดังนั้นครัวเรือนที่มีอายุน้อยมี ปริมาณหนี้คงค้างของครัวเรือนมากกว่าครัวเรือนอายุมาก ซึ่งสอดคล้อง กับ ปาริชาติ สุโขะสมิต (2548) เบจมาภรณ์ อมร เลิศพานิช (2551) Yilmazer and De Vaney (2005) และ Kurowski (2021) ศึกษาปัจจัยกำหนดการเพิ่มขึ้นของหนี้ ครัวเรือนไทย ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการก่อหนี้ของครัวเรือนในภาคเหนือของประเทศไทย หนี้ครัวเรือนที่เกิดขึ้นตลอดวงจร ชีวิต และภาระหนี้ครัวเรือนในช่วงวิกฤตโควิด-2019 รวมถึงบทบาทและความรู้ทางการเงิน ตามลำดับ พบว่า อายุของ หัวหน้าครัวเรือนที่มากขึ้น มีอิทธิพลต่อมูลค่าหนี้ของครัวเรือนลดลง

สถานภาพการสมรส มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับปริมาณหนี้คงค้างของครัวเรือนในช่วงสถานการณ์การ แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้แต่งงานต้องดูแลครอบครัว สร้างทรัพย์สินเพิ่มขึ้น เพื่อความมั่นคง ของครอบครัวในอนาคต ซึ่งสอดคล้อง กับ เบจมาภรณ์ อมรเลิศพานิช (2551) La Cave and Simon (2005) และ Yilmazer and De Vaney (2005) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการก่อหนี้ของครัวเรือนในภาคเหนือของประเทศไทย การ ประเมินความเปราะบางของครัวเรือนในประเทศออสเตรเลีย และหนี้ครัวเรือนที่เกิดขึ้นตลอดวงจรชีวิต ตามลำดับ พบว่า หนี้หัวหน้าครัวเรือนที่สมรสแล้วมีผลต่อจำนวนหนี้มากกว่าสถานภาพอื่น

ระดับการศึกษาสูงสุดของหัวหน้าครัวเรือน มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับปริมาณหนี้คงค้างของครัวเรือน ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะระดับการศึกษาที่สูงอาจมีรายได้ที่สูง มีโอกาส ได้รับวงเงินสินเชื่อมูลค่าสูง ในกรณีที่สถาบันการเงิน หรือแหล่งสินเชื่อใช้รายได้เป็นเกณฑ์ในการให้สินเชื่อ ซึ่งสอดคล้องกับ สุระชัย เชื้อลิ้นฟ้า (2550) ศึกษาพฤติกรรมการก่อหนี้ภาคครัวเรือนก่อนและหลังวิกฤตเศรษฐกิจในประเทศไทย พบว่า หัวหน้าครัวเรือนที่มีระดับการศึกษาสูง มีการคาดการณ์รายได้ในอนาคตที่สูงขึ้น อาจมีความต้องการก่อหนี้เพิ่มขึ้น ส่งผลต่อ ปริมาณหนี้คงค้างของครัวเรือนในช่วงที่สูงขึ้น

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับปริมาณหนี้คงค้างของครัวเรือนในช่วง สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิกมาก ย่อมส่งผลต่อค่าใช้จ่าย ในการบริโภค ซึ่งหากครัวเรือนมีเงินใช้จ่ายไม่เพียงพอ ส่งผลทำให้ต้องก่อหนี้เพิ่มขึ้น ส่งผลต่อปริมาณหนี้คงค้างของครัวเรือน ในช่วงที่สูงขึ้น ทั้งนี้ ผลการศึกษาที่ได้เป็นไปตามทฤษฎีการบริโภคที่สัมพันธ์กับรายได้สัมพันธ์ ที่ได้อธิบายว่า บุคคลในสังคม จะมีการแข่งขันในการบริโภค การเลียนแบบการบริโภค ทุกคนจึงพยายามบริโภคให้เท่าเทียมหรือไม่ย่นหน้าคนอื่นในสังคม ซึ่งสอดคล้องกับสุระชัย เชื้อลิ้นฟ้า (2550) เบจมาภรณ์ อมรเลิศพานิช (2551) La Cave and Simon (2005) และ Yilmazer and De Vaney (2005) ศึกษาพฤติกรรมการก่อหนี้ภาคครัวเรือนก่อนและหลังวิกฤตเศรษฐกิจในประเทศไทย ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการก่อหนี้ของครัวเรือนในภาคเหนือของประเทศไทย การประเมินความเปราะบางของครัวเรือนใน ประเทศออสเตรเลีย และหนี้ครัวเรือนที่เกิดขึ้นตลอดวงจรชีวิต ตามลำดับ พบว่า ครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่สูง โดยส่วนใหญ่อยู่ในวัยเด็กและวัยชราทำให้มีรายจ่ายในการบริโภคอยู่ในระดับสูง แต่สมาชิกที่เป็นผู้หารายได้กลับน้อย ทำให้ รายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย ย่อมทำให้มีแนวโน้มที่จะกู้ยืมเพิ่มขึ้น ส่งผลต่อปริมาณหนี้คงค้างของครัวเรือนในช่วงที่สูงขึ้น

ครัวเรือนมีสิทธิเบิกค่ารักษาพยาบาลจากหน่วยงานราชการ/ รัฐวิสาหกิจ มีทิศทางตรงข้ามกับปริมาณหนี้คงค้างของครัวเรือนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครัวเรือนที่มีสิทธิเบิกค่ารักษาพยาบาลจากหน่วยงานราชการ/ รัฐวิสาหกิจ กรณีเป็นผู้ป่วยที่มีโรคที่ต้องรักษาอย่างต่อเนื่อง หรือโรคร้ายแรงที่มีค่ารักษามูลค่าสูง ต้องใช้เงินจำนวนมากในการรักษา ถ้าสมาชิกในครัวเรือนมีสิทธิเบิกค่ารักษาพยาบาลจากหน่วยงานราชการ/ รัฐวิสาหกิจ ซึ่งสามารถลดค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับค่ารักษาพยาบาลได้ จึงไม่จำเป็นต้องก่อหนี้ครัวเรือน และส่งผลต่อปริมาณหนี้คงค้างของครัวเรือนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ลดลง ซึ่งยังไม่มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอื่นศึกษาในปัจจุบันดังกล่าว

ครัวเรือนได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ มีทิศทางเดียวกันกับปริมาณหนี้คงค้างของครัวเรือนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครัวเรือนได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐคือผู้มีรายได้น้อยหากก่อหนี้ จึงอาจทำให้ปริมาณหนี้คงค้างของครัวเรือนมากในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ซึ่งยังไม่มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอื่นศึกษาในปัจจุบันดังกล่าว

รายได้เฉลี่ยต่อเดือนครัวเรือน มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับปริมาณหนี้คงค้างของครัวเรือนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะรายได้ที่สูงขึ้น ทำให้อาจมีศักยภาพในการได้รับวงเงินกู้ที่สูงขึ้น รวมถึงมีความสามารถในการผ่อนชำระ ย่อมทำให้มีแนวโน้มที่จะกู้ยืมสูง ส่งผลต่อปริมาณหนี้คงค้างของครัวเรือนในช่วงที่สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ วาสนี พงศ์พิศิษฐ์สกุล (2557) เบจมากรณ์ อมรเลิศพานิช (2551) และ La Cave & Simon (2005) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการก่อหนี้ภาคครัวเรือน ในเขตกรุงเทพมหานคร ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการก่อหนี้ของครัวเรือนในภาคเหนือของประเทศไทย และการประเมินความเปราะบางของครัวเรือนในประเทศออสเตรเลีย ตามลำดับ พบว่า รายได้เพิ่มขึ้น ส่งผลต่อความต้องการการบริโภคที่สูงขึ้น รวมถึงการเข้าถึงแหล่งเงินกู้ที่ง่ายขึ้น ย่อมทำให้มีแนวโน้มที่จะกู้ยืมเพิ่มขึ้น ส่งผลต่อปริมาณหนี้คงค้างของครัวเรือนในช่วงที่สูงขึ้น

ค่าใช้จ่ายอุปโภคบริโภคต่อเดือนของครัวเรือน มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับปริมาณหนี้คงค้างของครัวเรือนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครัวเรือนที่มีค่าใช้จ่ายอุปโภคบริโภคต่อเดือนสูง อาจเป็นผลทำให้ต้องกู้ยืมเงินเพิ่มขึ้น ส่งผลต่อปริมาณหนี้คงค้างของครัวเรือนในช่วงที่สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ ลดาวรรณ หรพงค์ (2552) วาสนี พงศ์พิศิษฐ์สกุล (2557) นาละระพี พองประไพ (2557) ปิยะชนันท์ เมตติยวงศ์ (2561) เบจมากรณ์ อมรเลิศพานิช (2551) และ La Cave and Simon (2005) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการก่อหนี้ครัวเรือนในเขตกรุงเทพมหานคร ปัจจัยที่มีผลต่อการก่อหนี้ภาคครัวเรือนในเขตกรุงเทพมหานคร ผลกระทบของปัจจัยทางเศรษฐกิจต่อหนี้ครัวเรือนในประเทศไทย โครงสร้างและปัจจัยกำหนดหนี้ครัวเรือนรายจังหวัดในประเทศไทย ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการก่อหนี้ของครัวเรือนในภาคเหนือของประเทศไทย และการประเมินความเปราะบางของครัวเรือนในประเทศออสเตรเลีย ตามลำดับ พบว่า เมื่อครัวเรือนมีค่าใช้จ่ายต่อเดือนสูง จึงมีความเป็นไปได้ที่การก่อหนี้เพิ่มขึ้น ส่งผลต่อปริมาณหนี้คงค้างของครัวเรือนในช่วงที่สูงขึ้น

ค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภคต่อเดือนของครัวเรือน มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับปริมาณหนี้คงค้างของครัวเรือนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 สังคมออนไลน์เข้ามามีบทบาทในทุกๆด้าน ทำให้เข้าถึงง่ายขึ้น จึงอาจเป็นสิ่งที่กระตุ้นเกิดค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภคสูงขึ้น อาจส่งผลทำให้ต้องกู้ยืมเงินมาใช้จ่ายเพิ่มขึ้น ส่งผลต่อปริมาณหนี้คงค้างของครัวเรือนในช่วงที่สูงขึ้น ซึ่งยังไม่มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอื่นศึกษาในปัจจุบันดังกล่าว

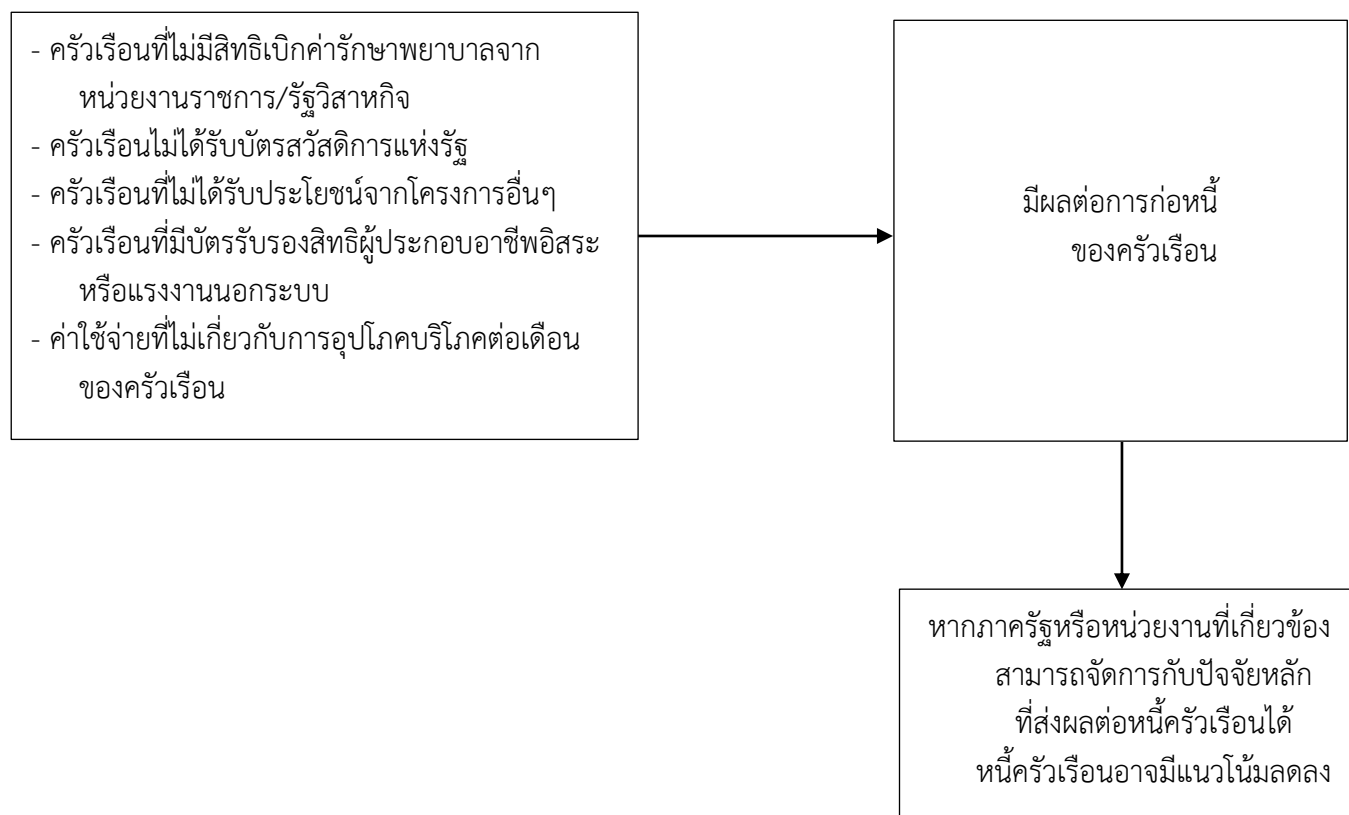
มูลค่าทรัพย์สินของครัวเรือน มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับปริมาณหนี้คงค้างของครัวเรือนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครัวเรือนที่มีมูลค่าทรัพย์สินของครัวเรือนสูง อาจเกิดจากการที่ครัวเรือนกู้ยืมเงินเพื่อนำมาซื้อทรัพย์สินมูลค่าสูง ส่งผลต่อปริมาณหนี้คงค้างของครัวเรือนในช่วงที่สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ เบจมากรณ์ อมรเลิศพานิช (2551) และ La Cave and Simon (2005) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการก่อหนี้ของครัวเรือนในภาคเหนือของประเทศไทย และการประเมินความเปราะบางของครัวเรือนในประเทศออสเตรเลีย ตามลำดับ พบว่า เมื่อครัวเรือนมีมูลค่าทรัพย์สินเพิ่มขึ้น จึงมีความเป็นไปได้ที่การก่อหนี้ครัวเรือนจะเพิ่มขึ้น ส่งผลต่อปริมาณหนี้ของครัวเรือนสูงขึ้นด้วย

มูลค่าสินทรัพย์ทางการเงิน มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับปริมาณหนี้คงค้างของครัวเรือนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 มูลค่าสินทรัพย์ทางการเงินอาจมีความผันผวนที่มาก ซึ่งอาจเป็นที่ดึงดูดและนักลงทุนให้ความสนใจ นักลงทุนที่ก่อนหน้านี้เพื่อมาลงทุน สำหรับนักลงทุนยอมรับความเสี่ยงที่มาก อาจจะลงทุนมาก และส่งผลต่อปริมาณหนี้คงค้างของครัวเรือน ซึ่งยังไม่มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอื่นศึกษาในปัจจุบันดังกล่าว

ปัญหาในการจ่ายค่าเช่าบ้าน ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าเล่าเรียน มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับปริมาณหนี้คงค้างของครัวเรือนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะรัฐบาลออกมาตรการเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของผู้ใช้ไฟฟ้าจากการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 และมาตรการให้ความช่วยเหลือบรรเทาภาระค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาของครัวเรือนและประชาชน เพื่อช่วยบรรเทาภาระค่าใช้จ่ายให้กับผู้ปกครองและนักเรียนนักศึกษาทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ซึ่งสอดคล้องกับลดาวรรณ หรพงค์ (2552) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการก่อหนี้ครัวเรือนในเขตกรุงเทพมหานคร ดังนั้น ครัวเรือนที่มีปัญหาในการจ่ายค่าเช่าบ้าน ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าเล่าเรียน ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ได้รับการช่วยเหลือจากภาครัฐผ่านมาตรการต่างๆ ทำให้ปริมาณหนี้คงค้างของครัวเรือนลดลง

ความสามารถในการกู้หรือยืมเงินเพื่อทำธุรกิจหรือทำการเกษตร มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับปริมาณหนี้คงค้างของครัวเรือนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 เศรษฐกิจหยุดชะงักลงชั่วคราว ดังนั้น ครัวเรือนที่ประกอบธุรกิจหรือทำการเกษตรอาจเกิดภาวะขาดสภาพคล่องทางการเงิน ส่งผลทำให้ก่อหนี้ครัวเรือนเพิ่มขึ้น เนื่องจากอาจเห็นว่าเป็นสิ่งที่ทำได้ และส่งผลต่อปริมาณหนี้ของครัวเรือนสูงขึ้นด้วย

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

จากผลการศึกษาพบว่า 3 ปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อหนี้ครัวเรือน ดังนี้

1. ครัวเรือนมีรายได้ที่ไม่แน่นอน (ครัวเรือนที่มีบัตรรับรองสิทธิผู้ประกอบอาชีพอิสระหรือแรงงานนอกระบบ)
 2. ครัวเรือนไม่ได้รับสิทธิสวัสดิการอย่างทั่วถึง (ครัวเรือนที่ไม่มีสิทธิเบิกค่ารักษาพยาบาลจากหน่วยงานราชการ/รัฐวิสาหกิจ ครัวเรือนไม่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ)
 3. ครัวเรือนไม่ได้รับความช่วยเหลือจากภาครัฐในช่วงวิกฤตการณ์ (ครัวเรือนที่ไม่ได้รับประโยชน์จากโครงการอื่นๆ)
- ดังนั้น หากภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถจัดการกับปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อหนี้ครัวเรือนที่กล่าวมาข้างต้นได้ หนี้ครัวเรือนอาจมีแนวโน้มลดลง

สรุปผลการวิจัย

จากผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการก่อหนี้ครัวเรือนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 โดยใช้วิธีทางสถิติในการทดสอบเป็นการใช้แบบจำลองโลจิส (Logit Model) สรุปได้ว่า ตัวแปรที่มีนัยสำคัญทางสถิติมีจำนวน 16 ตัวแปร ซึ่งมีตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทิศทางเดียวกันกับความเป็นไปได้ในการก่อหนี้ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 จำนวน 10 ตัวแปร ได้แก่ สถานภาพการสมรสของหัวหน้าครัวเรือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ครัวเรือนที่มีบัตรรับรองสิทธิผู้ประกอบอาชีพอิสระหรือแรงงานนอกระบบ ครัวเรือนมีปัญหาในการจ่าย ค่าเช่าบ้าน ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าเล่าเรียน ความสามารถในการกู้หรือยืมเงินเพื่อทำธุรกิจหรือทำการเกษตร ความสามารถในการกู้หรือยืมเงินเพื่อใช้จ่ายฉุกเฉิน รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน ค่าใช้จ่ายอุปโภคบริโภคต่อเดือนของครัวเรือน ค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภคต่อเดือนของครัวเรือน มูลค่าทรัพย์สินของครัวเรือน และตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทิศทางตรงข้ามกับการก่อหนี้ จำนวน 6 ตัวแปร ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน ครัวเรือนที่มีสิทธิเบิกค่ารักษาพยาบาลจากหน่วยงานราชการ/รัฐวิสาหกิจ ครัวเรือนที่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ (ผู้มีรายได้น้อย) ครัวเรือนที่ได้รับประโยชน์จากโครงการช่วยเหลือของรัฐจากโครงการอื่นๆ มูลค่าสินทรัพย์ทางการเงิน

จากผลการศึกษาปัจจัยกำหนดปริมาณหนี้คงค้างของครัวเรือนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 โดยการใช้การประมาณค่าด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Squares : OLS) สรุปได้ว่า ตัวแปรที่มีนัยสำคัญทางสถิติ มีจำนวน 13 ตัวแปร ซึ่งมีตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทิศทางเดียวกับปริมาณหนี้คงค้างของครัวเรือนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 จำนวน 10 ตัวแปร ได้แก่ สถานภาพการสมรสของหัวหน้าครัวเรือน (หัวหน้าครัวเรือนที่แต่งงาน) ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ครัวเรือนที่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ (ผู้มีรายได้น้อย) รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน ค่าใช้จ่ายอุปโภคบริโภคต่อเดือนของครัวเรือน ค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภคต่อเดือนของครัวเรือน มูลค่าทรัพย์สินของครัวเรือน มูลค่าสินทรัพย์ทางการเงิน ความสามารถในการกู้หรือยืมเงินเพื่อทำธุรกิจหรือทำการเกษตร และตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทิศทางตรงข้ามกับปริมาณหนี้คงค้างของครัวเรือนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 จำนวน 3 ตัวแปร ได้แก่ อายุ ครัวเรือนที่มีสิทธิเบิกค่ารักษาพยาบาลจากหน่วยงานราชการ/รัฐวิสาหกิจ ครัวเรือนมีปัญหาในการจ่ายค่าเช่าบ้าน ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าเล่าเรียน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลการศึกษาที่ได้สะท้อนถึงปัจจัยการก่อหนี้ครัวเรือนที่เกิดขึ้นจริงและปัจจัยกำหนดปริมาณหนี้คงค้างของครัวเรือนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 สามารถนำไปประยุกต์ เพื่อช่วยเป็นข้อมูลในการสนับสนุนให้ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องออกมาตรการหรือนโยบายเพื่อป้องกันหรือลดการก่อหนี้ได้ ดังนี้

1.1 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จากผลการศึกษาพบว่า ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่มีจำนวนมาก ทำให้การก่อหนี้และมีปริมาณหนี้คงค้างของครัวเรือนเพิ่มขึ้น ประกอบกับข้อมูลจากองค์การสหประชาชาติระบุประเทศไทยเข้าสู่ “สังคมผู้สูงอายุ” โดยสมบูรณ์นับตั้งแต่ปี 2564 ตามเกณฑ์ประชากรวัยเกิน 60 ปี มีประมาณร้อยละ 20 ของประชากรในประเทศไทย หากภาครัฐต้องการลดการก่อหนี้และมีปริมาณหนี้คงค้างของ

ครัวเรือน ภาครัฐ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอาจส่งผ่านนโยบาย โดยให้ความสำคัญกับครัวเรือนที่เปราะบาง ครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิกมากแต่รายได้มีจำกัด ไม่เพียงพอต่อบริการของทั้งครัวเรือน โดยรัฐอาจเข้าไปทำโครงการที่สร้างงาน สร้างอาชีพ ทำให้ครัวเรือนมีรายได้เพิ่มขึ้น

1.2 ครัวเรือนที่มีบัตรรับรองสิทธิผู้ประกอบอาชีพอิสระหรือแรงงานนอกระบบ จากผลการศึกษาพบว่า ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ครัวเรือนที่มีบัตรรับรองสิทธิผู้ประกอบอาชีพหรือแรงงานนอกระบบ มีผลต่อการก่อกำหนดครัวเรือน อาจเป็นเพราะผู้ที่ประกอบอาชีพอิสระมีรายได้ที่ไม่แน่นอน และผู้ที่เป็นแรงงานนอกระบบมีอำนาจในการต่อรองค่าจ้างที่ต่ำ อีกทั้งในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 หรือวิกฤติการณ์ต่างๆ ส่งผลต่อระบบเศรษฐกิจชะลอตัว ธุรกิจบางธุรกิจต้องปิดตัว รวมถึงการลดจำนวนแรงงาน โดยเฉพาะแรงงานไร้ฝีมือ ทำให้มีรายได้ที่ต่ำหรือการขาดรายได้ เป็นผลทำให้ครัวเรือนอาจมีรายได้ไม่เพียงพอต่อบริการของทั้งครัวเรือน ประกอบกับข้อมูลจากผลการสำรวจของสำนักงานสถิติ ปี 2564 พบว่า มีแรงงานนอกระบบจำนวน 19.6 ล้านคน หากภาครัฐต้องการลดการก่อกำหนดและมีปริมาณหนี้คงค้างของครัวเรือน ภาครัฐ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอาจส่งผ่านนโยบาย โดยการนำแรงงานนอกระบบเข้าเป็นแรงงานในระบบ รัฐอาจมีภาระสวัสดิการที่ต้องดูแลมากขึ้น แต่รัฐสามารถจัดสรรแรงงานให้ตรงตามศักยภาพและเพิ่มศักยภาพ ทักษะให้กับแรงงาน เพื่อเพิ่มอำนาจต่อรองค่าจ้างให้กับแรงงานกับนักลงทุนหรือผู้ประกอบการรายใหญ่

1.3 ค่าใช้จ่ายอุปโภคบริโภคต่อเดือนของครัวเรือน จากผลการศึกษาพบว่า ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ค่าใช้จ่ายอุปโภคบริโภคต่อเดือนของครัวเรือนมีผลต่อการก่อกำหนดครัวเรือนและมีปริมาณหนี้ครัวเรือน อาจมีค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคที่ไม่ได้คาดการณ์เกิดขึ้น เช่น ค่าวัคซีน ค่าหน้ากากอนามัย ค่าซื้ออุปกรณ์ป้องกันโรค เป็นต้น ซึ่งครัวเรือนผู้มีรายได้น้อย ไม่มีเงินออมหรือเงินสำรองไว้ใช้จ่ายยามฉุกเฉิน ทำให้ต้องไปกู้ยืมเพื่อมาใช้จ่ายอุปโภคบริโภค ส่งผลต่อการก่อกำหนดครัวเรือนและมีปริมาณหนี้ครัวเรือน หากภาครัฐต้องการลดการก่อกำหนดและมีปริมาณหนี้คงค้างของครัวเรือน ภาครัฐ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนอุปกรณ์ป้องกันโรค หรือวัคซีน ให้เพียงพอต่อความต้องการเนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ประชาชนบางกลุ่มอาจไม่สามารถตั้งรับได้ทัน และควรรณรงค์ให้ความรู้เกี่ยวกับการออมหรือการสำรองเงินไว้ใช้จ่ายยามฉุกเฉินให้กับประชาชน

1.4 ค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภคต่อเดือนของครัวเรือน จากผลการศึกษาพบว่า ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภคต่อเดือนของครัวเรือนมีผลต่อการก่อกำหนดครัวเรือนและมีปริมาณหนี้ครัวเรือน อาจเป็นเพราะตั้งแต่สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 สังคมออนไลน์เข้ามามีบทบาทมากขึ้นในทุกๆ ด้าน ทั้งการเรียนออนไลน์ การทำงานออนไลน์ การซื้อขายสินค้าผ่านออนไลน์ รวมถึงการซื้อสลากออนไลน์ และการพนันออนไลน์

ดังนั้น เมื่อพิจารณาแล้วค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภคต่อเดือนของครัวเรือนที่ควรหลีกเลี่ยงหรือทำให้ลดลง นั่นคือ การพนันออนไลน์ การเข้าถึงที่ง่าย อาจส่งผลให้เยาวชนหรือผู้ที่หลงผิดเข้าไปเล่นพนัน และติดการพนัน ส่งผลทำให้เป็นหนี้พนัน ดังนั้นรัฐควรให้ความสำคัญและปราบปรามกับสิ่งที่ผิดกฎหมายอย่างเคร่งครัด เพื่อไม่ให้เกิดการพนันมีอยู่ในสังคม

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษานี้เป็นการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการก่อกำหนดครัวเรือนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ซึ่งหากการศึกษาในครั้งถัดไป อาจแบ่งศึกษาเป็น 2 ช่วงเวลา คือ เปรียบเทียบระหว่างก่อนและระหว่างเกิดวิกฤตการณ์ เพื่อให้เห็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงการก่อกำหนดในแต่ละช่วงเวลาได้ชัดเจนขึ้น สามารถวัดผลกระทบของตัวแปรปัจจัยที่มีผลต่อการก่อกำหนดได้ดียิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ชุติภา คลังจตุรเวทย์. (2557). ผลกระทบของหนี้ครัวเรือนไทยในและวิกฤตเศรษฐกิจของประเทศไทย. (เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- ณรงค์ โพธิ์พุกขานันท์. (2556). ระเบียบวิธีวิจัย หลักการและแนวคิด เทคนิคการเขียนรายงานการวิจัย. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: บริษัท แอคทีฟ พรินท์ จำกัด.
- ดิเรก ลิ้มมธุรสกุล. (2554). การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม Stata 10. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2565). เงินให้กู้ยืมแก่ภาคครัวเรือน. สืบค้น 30 มิถุนายน 2565. จาก https://www.bot.or.th/App/BTWS_STAT/statistics/ReportPage.aspx?reportID=775&language=th.
- _____. (2565). หนี้ครัวเรือน: ปัญหาที่ทุกคนต้องช่วยกันแก้. สืบค้น 30 มิถุนายน 2565. จาก <https://www.bot.or.th/Thai/BOTMagazine/Pages/25650157TheknowledgeHouseholdDebt.aspx>.
- นาถระพี ฟองประไพ. (2557). ผลกระทบของปัจจัยทางเศรษฐกิจต่อหนี้ครัวเรือนในประเทศไทย. (เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง).
- บุญคง หันจางสิทธิ์. (2550). เศรษฐศาสตร์มหภาค. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เบจมากรณ์ อมรเลิศพานิช. (2551). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการก่อหนี้ของครัวเรือนในภาคเหนือของประเทศไทย. (เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่).
- ประพันธ์ เสวตนันท์. (2552). ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์มหภาค. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปาริชาติ สุโขษสมิต. (2548). ปัจจัยกำหนดการเพิ่มขึ้นของหนี้ครัวเรือนไทย. (เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- ปิยะชนันท์ เมตติยวงศ์. (2561). โครงสร้างและปัจจัยกำหนดหนี้ครัวเรือนรายจังหวัดในประเทศไทย. (เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง).
- ลดารวรรณ หรพงศ์. (2552). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการก่อหนี้ครัวเรือนในเขตกรุงเทพมหานคร. (เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- วาสนี พงศ์พิศิษฐ์สกุล. (2557). ปัจจัยที่มีผลต่อการก่อหนี้ภาคครัวเรือน ในเขตกรุงเทพมหานคร. (เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2550). การวิเคราะห์พระระดับ. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศูนย์วิเคราะห์เศรษฐกิจ ทีทีบี. (2564). TTB Analytics ระดับหนี้ครัวเรือนไทย. สืบค้น 30 มิถุนายน 2565. จาก <https://www.ttbbank.com/th/newsroom/detail/thailand-household-debt>.
- สุระชัย เชื้อลิ้นฟ้า. (2550). พฤติกรรมการก่อหนี้ภาคครัวเรือนก่อนและหลังวิกฤตเศรษฐกิจในประเทศไทย. (เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- อมรทิพย์ แท้เที่ยงธรรม. (2540). เศรษฐศาสตร์มหภาค. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Debelle, G. (2004). Household debt and the macroeconomy. Retrieved 30 June 2022. from https://www.bis.org/publ/qtrpdf/r_qt0403e.pdf.
- International Monetary Fund. (2022). Global recovery continues, but the momentum has weakened and uncertainty has increased. Retrieved 12 July 2022. from <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2021/10/12/world-economic-outlook-october-2021>.
- Kurowski, Ł. (2021). Household's overindebtedness during the COVID-19 crisis: The role of debt and financial literacy. Retrieved 12 July 2022. from <https://www.mdpi.com/2227-9091/9/4/62>.
- La Cava, G., & Simon, J. (2005). Household debt and financial constraints in Australia. *Australian Economic Review*, 38(1), 40-60.

- Thaipublica. (2022). สํารวจภาระหนี้ต่อ GDP ทั่วโลก. Retrieved 12 February 2022. from <https://thaipublica.org/2022/02/government-debt-to-gdp-by-country/>.
- Visualcapitalist. (2022). *Visualizing the State of Global Debt, by Country*. Retrieved 12 February 2022. from <https://www.Visualcapitalist.com/global-debt-to-gdp-ratio/>.
- Yilmazer, T., & DeVaney, S. A. (2005). Household debt over the life cycle. *Financial Services Review*, 14(4), 285-304.